

LABORE ET ZELO

Травма, пам'ять, наратив: художнє втілення травматичного досвіду в українській літературі XX-XXI століть

Обсяг: 3 кредити ЄКТС

Семестр: 2; Курс: перший

Дні, Час, Місце: згідно розкладу

Інформація про викладача

Ім'я Валентина Петрівна Хархун

Контакти vkharkhun@gmail.com

Робоче місце Кафедра літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики (ауд. 217 Гоголівського корпусу)

Години консультацій За розкладом

Опис курсу

Курс націлений на осмислення літературного виміру пам'яті, художньої рецепції травматичних подій зокрема. Він передбачає застосування наукових підходів Memory Studies, розгляду літератури як одного з медіумів і каталізаторів пам'яттєвих практик. Курс зосереджений на вивченні художнього осмислення основних травматичних подій XX-XXI ст.: Першої світової війни, української революції, Голодомору, Другої світової війни, Чорнобилю, Афганської війни, Євромайдану, російсько-української війни. Основні питання, які розглядаються у процесі вивчення курсу: як художня література відтворює травматичну подію? У чому специфіка художнього наративу про історичну травму? Як соціокультурна ситуація впливає на активізацію чи, навпаки, замовчування травматичних подій? Які функції виконує література, створюючи образ травматичної події? Як література впливає на створення пам'яті про історичну травму?

Очікувані результати навчання з дисципліни:

- *Здатність* аналізувати художнє оприявлення травматичної події в літературі.
- *Уміння* оперувати термінологічним словником та методологічними підходами теорії травми, досліджень пам'яті та наратології.
- *Уміння* вирізняти психоаналітичну та соціокультурну парадигму теорії пам'яті.
- *Уміння* застосовувати новітні досягнення досліджень у царині пам'яті (Memory Studies) до вивчення літератури.
- *Уміння* виявляти хронологію та типологію репрезентації жовтневої революції (жовтневого перевороту), громадянської війни (народна війна), порівнювати рецепцію, здійснену у 20 рр., сталінській та пізньорадянській літературі.
- *Уміння* аналізувати специфіку художнього осмислення Голодомору.
- *Уміння* з'ясовувати особливості осмислення Другої світової війни в українській літературі, порівнювати радянські та діаспорні варіанти інтерпретації.

- *Уміння* виявляти особливості художнього осмислення Афганської війни та пояснювати, як воно впливало на формування пам'яті про цю подію.
- *Уміти* аналізувати образ Чорнобиля, створений в українській літературі, оперуючи поняттям катастрофізму.
- *Уміння* порівнювати досвід художнього осмислення трьох українських революцій та пояснювати роль літератури у створенні їх канонічних образів

Мета навчання

Після успішного закінчення курсу здобувачі будуть здатні:

- осмислювати ключові теоретичні проблеми взаємодії «пам'яті», «травми», «нарративу»;
- досліджувати літературні виміри пам'яті;
- виявляти специфіку літературного нарративу про травматичні події.

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (10 год.), практичних занять (20/9* год.) та самостійної роботи студентів (60/81* год.).

Викладач використовуватиме проблемні та інтерактивні методи навчання, консультації.

**денна, вечірня / заочна форми навчання*

Організація навчання

Тема лекцій

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна/ вечірня	заочна
1	Українська революція (1917-1920) у художньому осмисленні	2	-
2	Осмислення Голодомору в українській літературі	2	-
3	Художня рецепція Другої світової війни в українській літературі: материковий та діаспорний варіанти	2	-
4	Пізньорадянська травма: Чорнобиль	2	-
5	Образи Євромайдану й російсько-української війни в сучасній літературі	2	-
Разом		10	0

Тема практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна/ вечірня	заочна
1	Українська революція в рецепції Павла Тичини	2	1
2	Українська революція в рецепції Володимира Винниченка	2	1
3	Осмислення Голодомору в українській літературі (канонічні тексти 1930-1950-х рр.)	2	1
4	Осмислення Голодомору в сучасній українській літературі (основні тенденції)	2	1
5	Художня рецепція Другої світової війни у творчості Олександра Довженка	2	
6	Художня рецепція Другої світової війни у творчості Аркадія	2	1

	Любченка		
7	Образ Чорнобиля у творчості шістдесятників і вісімдесятників	2	1
8	Образ Чорнобиля в сучасній літературі (творчість Маркіяна Камиша)	2	1
9	Образ Євромайдану в українській поезії	2	1
10	Українська проза про російсько-українську війну	2	1
Разом		20	9

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна/ вечірня	заочна
1	Образ жовтневої революції в українській радянській літературі	12	17
2	Осмислення Голодомору у фольклорі	12	16
3	Художня рецепція Голокосту в українській літературі	12	16
4	Образ Чорнобиля в літературі та малярстві (порівняльна характеристика)	12	16
5	Комбатантська проза	12	16
Разом		60	81

Оцінка

Підсумкова оцінка курсу буде обчислюватися з використанням таких складових:

Бали	Результат навчання, що оцінюється
30	Участь у дискусії, виступ, повідомлення під час аудиторних занять
40	Написання 5 міні-рефератів (максимальний обсяг 5 стр.). За кожний реферат 8 балів. Кількість балів за виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.
30	Залік (Усна форма)
100	Разом

Політика курсу

Безпека – понад усе.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час очного навчання ви під керівництвом викладача повинні перейти до споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування сигналу.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час дистанційного навчання за вашим місцем перебування, ви маєте повідомити про це викладача та перейти до безпечного місця.

Відвідування та / або участь є важливим компонентом навчального процесу. Однак, якщо здобувач бажає навчатися дистанційно – всю навчальну діяльність, включно з виконанням і поданням для оцінювання завдань, можна здійснювати у дистанційному режимі на сторінці курсу в середовищі Уніком.

Якщо ви не були присутні на занятті через сигнал «Повітряна тривога», узгодьте з

викладачем дистанційну форму виконання завдання.

Дедлайн. Здача результатів практичних завдань відбувається не пізніше, ніж за три дні до заліку.

Переоцінка завдань можлива протягом тижня після отримання оцінки на основі заяви на ім'я завідувача кафедри у письмовій формі. Після отримання заяви, завідувач кафедри протягом тижня створить комісію з переоцінки, яка після проведення аналізу роботи студента повідомить його про своє рішення.

Перескладання здійснюється згідно з діючим положенням про організацію освітнього процесу в університеті. Перескладання заліку відбувається за графіком, визначеним відділом аспірантури та докторантури.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати нормам Положення НДУ ім. М. Гоголя «Про академічну доброчесність»

(http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozennia_pro_akademichny_dobrochesnist.pdf).

Всю заплановану роботу здобувачі виконують самостійно. У разі виявлення несамотійного виконання завдання, результат анулюється, а робота повертається здобувачу на переопрацювання з дотриманням правил академічної доброчесності.

Мобільні пристрої на заняттях використовуються з навчальною метою.

Поведінка в аудиторії. Поведінка здобувачів освіти визначається правилами техніки безпеки та загальноприйнятими нормами поведінки, які визначаються відповідно «Правилами внутрішнього розпорядку» (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/pravula_rozporiadky.pdf), «Положенням про організацію освітнього процесу» (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/onp2018.pdf) та «Етичним кодексом» (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/etychkodex.pdf) ЗВО.

Вітається активність здобувачів із планування освітнього процесу та участь у неформальній освіті.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті. К.: Ніка-Центр, 2012. – 440 с.
2. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми: статті та есеї. К: Грані-Т, 2013. – 548 с.
3. Захарчук І. Війна і слово. Мілітарна парадигма літератури соцреалістичного реалізму : монографія / І. Захарчук. – Луцьк : Твердиня, 2008. – 404 с.
4. Захарчук І. Друга світова війна. Досвід історії – досвід літератури // Слово і час. – 2007. – №6. – С. 15-24.
5. Захарчук І. Мілітарна стратегія соцреалізму // Слово і час. – 2006. – №10. – С. 51-60.
6. Захарчук І. Пам'ять та ідентичність. Українські літературні проекції Голокосту // Проблеми історії Голокосту. Український вимір. – 2017. – №9 – С.100-128.
7. Миронець Н. Українська революція в долі і творчості Павла Тичини // Джерела історичної пам'яті, К., 2008. – С. 120–32.

8. Нагорна Л. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. К., 2012. – 328.
9. Поліщук Ярослав. РЕвізії пам'яті : літературна критика / Я. О. Поліщук. – Луцьк ; ПВД «Твердиня», 2011. – 216 с. – (Бібліотека альманаху українців Європи «Зерна»; 62)
10. Павлишин М. Чорнобильська тема і проблема жанру // Павлишин М. Канон та іконостас. Київ: Час, 1997. – С. 175–184.
11. Пухонська О. Літературний вимір пам'яті. – Київ: Академія, 2018. – 304 с.
12. Хархун В. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації. – Ніжин: ТОВ «Гідромас». 2009. – 508 с.
13. Хархун В. «Читати українську історію треба з бромом: Винниченків образ української революції». Частина перша. Одна революція – два досвіди: документальні та художні рефлексії Винниченка про добу визвольних змагань // Слово і Час. – 2017. – №12. – С.3-15.
14. Хархун В. «Читати українську історію треба з бромом: Винниченків образ української революції». Частина друга. // Слово і Час. – 2018. – №1. – С. 27-37.
15. Хархун В. «Читати українську історію треба з бромом: Винниченків образ української революції». Частина третя. // Слово і Час. – 2018. – №2. – С. 56-66.
16. Ilchuk Yulia. Memory as forgetting in the prose fiction of Serhiy Zhadan and Volodymyr Rafeenko // SEEL. Vol. 65. №2. – 2021. Pp. 334-353.
17. Naydan, Michael M. "Two musical conceptions of the revolution: Aleksandr Blok's *Dvenadtsat* and Pavlo Tychyna's *Zamist sonetiv i oktav*." *Journal of Ukrainian Studies*. 27.1-2 (Summer-Winter 2002): 93-106.

Додаткова

1. Алексієвич С. Чорнобильська молитва. Хроніка майбутнього. К.: Комора, 2016. – 288 с.
2. Довганич Н. Пам'ять, травма і література: способи репрезентації та інтерпретації // Українське літературознавство. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/uls.2020.85.3128>
3. Caruth C. *Unclaimed experience: trauma, narrative and history*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1996. 154 p.
4. Erll A., Nünning A. Where literature and memory meet: towards a systematic approach to the concepts of memory used in cultural studies // *Literature, Literary history, and cultural memory* (ed. by Grabes H.). Vol. 21. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 2005. P. 261– 295.